

Правдюк Н. Л.,
д.е.н, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку
Вінницький національний аграрний університет

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Управлінський процес повинен підпорядковуватися принципів цілеспрямованості, тобто бути завжди орієнтованим на вирішення конкретних проблем, здійснюватися не «просто так», а заради чогось визначеного [1,с.19]. Ринкові умови господарювання вимагають підтримки високого рівня конкурентоспроможності – однієї із головних складових успіху підприємства на внутрішніх і міжнародних ринках [2,с.274].

Конкурентоспроможність виявляється лише в умовах конкуренції і через конкуренцію, яка є центральним поняттям, що виражає сутність ринкових відносин, і найважливішою ланкою всієї системи ринкового господарства[3, с.123]. Сутність понять «конкуренція» та «конкурентоспроможність» залежить від об'єкта, який вони характеризують в конкурентному середовищі, та цілей дослідження, тому вченими воно визначається по-різному(табл.1).

Таблиця 1

Визначення понять «конкурентоспроможність» та «конкуренція»: огляд наукових джерел

№	Автор	Зміст визначення
1.	Г.М.Калетнік, О.С.Колесов, О.О.Недбалюк [4, с.543]	<i>Конкуренція</i> – суперництво між різними суб'єктами підприємницької діяльності за найбільш вигідні умови виробництва та реалізації товарів і послуг, за привласнення найбільшого прибутку. Вона є головною рушійною силою ринкової економіки, сприяє зниженню індивідуальних витрат виробництва на основі впровадження нової техніки, передової технології та організації праці.
2.	Н.В.Прямухіна, І.Ю.Салькова [5, с. 8]	<i>Конкуренція</i> – це умова розвитку економіки регіонів, покращення не лише економічних показників, рівня життя населення, руху товарів і послуг. Це – нові стандарти виробництва, розвитку підприємництва, удосконалення організаційних, господарюючих та ринкових механізмів, пристосованих до трансформаційних процесів.
3.	О.Л.Польова [6, с. 7-17]	<i>Конкурентоспроможність</i> сільськогосподарських підприємств – фактор, який визначає стан агропромислового комплексу. <i>Конкуренція</i> забезпечує дію елементів ринкового механізму, об'єднуючи суб'єктів господарювання, які конкурують між собою.
4.	О.В.Климчук [7, с.64-73]	<i>Конкурентоспроможність</i> – це сукупність комплексних властивостей виробленої продукції (послуг), що забезпечують відповідні переваги як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках, зумовлюючи вигідну реалізацію в умовах вільної конкуренції. Головна передумова розширеного відтворення.
5.	Т.О.Мулик [8, с. 295]	<i>Конкурентоспроможність</i> – це здатність об'єкта, що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення ним певної потреби у порівнянні з аналогічними об'єктами, представленими на даному ринку.

Поділяючи думку науковців, вважаємо, що конкурентоспроможність є багатограним та універсальним поняттям, що характеризує об'єкт дослідження з різних боків, показує спроможність здійснювати ефективну діяльність, відображає якість роботи господарського суб'єкта та продуктивність використання ресурсів, задіяних у даній діяльності, трансформуються лише наукові уявлення про її характеристики, що відбувається під впливом певних особливостей розвитку системи світового господарства, суспільства у цілому, рівня розвитку технологій, а також специфіки діяльності економіки країн. У зв'язку з тим, що підприємство вважається основою ринкової економіки, високий рівень його конкурентоспроможності дає можливість сформувати конкурентну економіку країни у цілому [9, с.117].

Процес управління конкурентоспроможністю підприємства являє собою цілеспрямований вплив на фактори, що формують конкурентоспроможність продукції, до яких традиційно відносять якість, ціну, терміни поставки, імідж підприємства-виробника, рекламу на товар, витрати на подальшу експлуатацію тощо [10, с.115]. При цьому, система менеджменту вимагає якісного інформаційного забезпечення, а саме реалізованих рішень відносно обсягів інформації, її якісного і кількісного складу, розміщення і форм організації.

Інформаційне забезпечення управління конкурентоспроможністю підприємства формується на базі: даних бухгалтерського, оперативного та статистичного обліку і звітності; галузевих показників діяльності підприємств-аналогів; звітів, планів і прогнозів, отриманих у процесах стратегічного, тактичного і оперативного планування, аналізу, контролю і бюджетування тощо.

Особливого значення для управлінського механізму має така складова інформаційного забезпечення як обліково-аналітичне забезпечення, яке на думку М.В. Правдюк, є документально обґрунтованим процесом добору економічних даних на потреби управління аграрних підприємств та, залежно від мети, генерує дані обліку, аналізу і контролю для прийняття управлінських рішень і має різні ступені деталізації та ієрархії [11, с.128].

На нашу думку, суть системи обліково-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю підприємства полягає в об'єднанні облікових та аналітичних операцій в один процес, проведення оперативного мікроаналізу, забезпеченні безперервності даного процесу і використанні його результатів при формуванні рекомендацій для прийняття управлінських рішень щодо факторів, які формують конкурентоспроможність продукції. При цьому загальна методологія і нормативні положення обліку і аналізу удосконалюються для раціонального використання в єдиній обліково-аналітичній системі.

Література

1. Калетнік Г.М., Колесов О.С., Недбалюк О.О. Операційний менеджмент: Навчальний посібник. К.: «Хай-Тек Прес». 2013. 304 с.
2. Мануйлович Ю.М. Дослідження сутності та трактування поняття конкурентоспроможності підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2013. №4.С.274-282
3. Резнікова О.С. До визначення поняття «конкурентоспроможність підприємства» в умовах глобалізації. Економічний вісник Донбасу. 2013. № 2. с. 123–128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2013_2_22.
4. Калетнік Г.М., Ціхановська В.М., Ціхановська О.М.. К.: «Хай-Тек Прес». 2011. 580 с.
5. Прямухіна Н.В., Салькова І.Ю. Особливості формування міжрегіонального економічного простору в Україні: можливості та перешкоди. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. №11.С.7-17
6. Польова О.Л., Ліцький В.О. Конкурентоспроможність АПК у контексті євроінтеграційних процесів України. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. №7.С.7-17
7. Климчук О.В. Принципи формування енергетичної політики України на засадах конкурентоспроможності в умовах економічного розвитку. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. №7.С.64-73
8. Мулик Т.О., Материнська О.Л., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 320 с.
9. Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю., Гуменюк В.С. Конкурентоспроможність підприємства як економічна категорія. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. Випуск 6 (18). 2018.С.116-121
10. Михайленко О.В., Орлова К. Г. Система управління конкурентоспроможністю продукції підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 13. частина 2. 2017.С.114-117
11. Правдюк М.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління ліквідністю аграрних підприємств. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. №2.С.124-139